

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 24.02.2025 р. №2)

Ректор КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
передипломної освіти
педагогічних кадрів»

Наказ від «26» лютого 2025 р. № 78

Проректор

(підпис)

Біла Церква – 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2022 року № 904 та у відповідності до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 29 серпня 2024 року № 1225 «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель загальної середньої освіти».

Освітня програма враховує основні положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800, та спрямована на виконання заходів державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», постанов Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»; Концепції Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 травня 2021 року; Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2023 р. № 190-р, інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність вчителя та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Окреслено ключові орієнтири щодо реформування системи загальної середньої освіти, як представлені у нормативно-правових документах, зокрема: Концепції профільного навчання у старшій школі (2013 р.); Концепція Нової української школи (2016 р.); Законі України Про освіту (2017 р.); Проекті концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років (2018 р.), Проекті концептуальних засад реформування професійної освіти України «Сучасна професійна освіта» (2018 р.) та ін. Наведено визначення профільного навчання, яке слід розглядати як засіб диференціації та індивідуалізації навчання, що дозволяє за рахунок змін у цілях, змісті та структурі організації освітнього процесу, урахування освітніх потреб, нахилів та здібностей учнів створити умови навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення.

Мета освітньої програми:

Ознайомити слухачів з профільним навчанням, як видом диференційованого навчання, яке передбачає врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей учнів та створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення. Профільне навчання мовно-літературної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти дає можливість розкрити найбільш результативні форми, методи й прийоми навчання на заняттях української мови і літератури; забезпечити розвиток професійних компетентностей слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Основні завдання програми:

- ознайомити педагогів з особливостями організації освітнього процесу на заняттях з української мови і літератури в умовах профільної освіти;
- продемонструвати практичне застосування ефективних інноваційних методів навчання в мовно-літературній освітній галузі;

- сприяти розвитку емоційного інтелекту, креативного мислення, проєктної діяльності для організації освітнього процесу з української мови і літератури;
- сформулювати практичні навички створення цифрових освітніх продуктів із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- розвивати загальні та професійні компетентності учителів української мови і літератури в профільній освіті.

Очікувані результати навчання охоплюють:

знання:

- стратегії і пріоритетних напрямів державної політики в галузі освіти та забезпечення якості освіти;
- особливостей організації освітнього процесу мовно-літературної галузі в закладах загальної середньої освіти;

уміння:

- обирати ефективні форми, методи і прийоми роботи для організації освітнього процесу;
- послуговуватися сучасними освітніми практиками під час організації занять;
- вільно орієнтуватися в сучасному освітньому просторі, знати пріоритетні напрями розвитку загальної середньої освіти;
- володіти інформаційно-комунікативними та цифровими технологіями в освітньому процесі із застосуванням інфомедійної грамотності.

усвідомлення:

- потреби удосконалення власної професійної майстерності та зростання, спонуки до самоосвіти в умовах цифровізації;
- усвідомлення гуманістичної спрямованості освітнього процесу, дитиноцентризму, цінності особистості;
- утвердження національно-патріотичних та демократичних цінностей.

Профіль освітньої програми

Укладачі програми	Плівачук К.В. завідувач кафедри суспільно-гуманітарної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»
Найменування програми	Програма підвищення кваліфікації учителів української мови і літератури з теми « Учитель профільної школи: виклики та вимоги»
Мета програми	Ознайомити слухачів з допрофільним та профільним навчанням мовно-літературної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти; розкрити найбільш результативні форми, методи й прийоми навчання на уроках української мови і літератури; забезпечити розвиток професійних компетентностей слухачів курсів підвищення кваліфікації
Напрямок програми	Розвиток професійних компетентностей, розширення теоретичних знань і практичних навичок педагогів щодо реалізації сучасних підходів до навчання здобувачів освіти у Новій українській школі; розкриття компетентнісного потенціалу мовно-літературної освітньої галузі для формування життєвих компетентностей, наскрізних умінь та обов'язкових результатів навчання здобувачів загальної середньої освіти у профільній школі
Цільова аудиторія	Учителі української мови і літератури

Зміст програми

			Аудиторні	
--	--	--	------------------	--

№ з/п	Назва дисципліни	В с ь о г о г о д и н	Л е к ц і ї	С е м і н а р и	П р а к т и ч н і	С а м о с т і й н а р о б о т а
Модуль І. Філософія освіти XXI століття		10	8		2	10
<i>Інваріантна частина</i>		6	6			
1.1.	Вітчизняний та зарубіжний досвід підготовки національної інтелектуальної еліти	2	2			
1.2.	Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи	2	2			
1.3.	Національна ідентичність в історичному вимірі	2	2			
<i>Варіативна частина</i>		4	2		2	
1.4.	Моральне виховання учнівської молоді в закладах загальної середньої освіти	2	2			
Модуль II. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах реформування освіти		24	6		18	10
<i>Інваріантна частина</i>		24	6		18	
2.1.	Педагогічна етика й етикет: створення комфортного освітнього простору	2			2	
2.2.	Підготовка в базовій середній освіті до навчання в профільній школі: завдання та реалізація	4	2		2	
2.3.	Нові можливості професійного розвитку педагогічних працівників у контексті реформуванні галузі освіти	2	2			
2.4.	Ефект цілітальної музикотерапії у психологічній підтримці ментального здоров'я: практичний інструментарій	2			2	
2.5.	Спецкурс «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу»	4			4	
2.6.	Життєстійкість під час війни: ефективні практики та інструменти	2			2	
2.7.	Спецкурс «Інклюзивна освіта: теорія і практика»	6			6	
Модуль III. Організація освітнього процесу з навчальних предметів у профільній середній освіті		44	16		28	
<i>Інваріантна частина</i>		14	6		8	
3.1.1	Допрофільна освіта в НУШ: практичні кейси	2			2	
3.1.2	Профільна освіта як засіб диференціації та індивідуалізації навчання	2	2			
3.1.3	Від теорії до практики: проєктна діяльність у НУШ в мовно-літературній освітній галузі	2			2	
3.1.4	Профільна середня освіта професійного спрямування: стратегічні орієнтири та успішні практика	2	2			
3.1.5	Використання кейс-методу в шкільній практиці	2			2	
3.1.6	Оцінювання результатів навчання в Новій українській школі.	2			2	
3.1.7	Допрофільна підготовка здобувачів освіти – важлива передумова профільного навчання	2	2			
<i>Варіативна частина</i>		2			2	

3.1.8	Неолексеми російсько-української війни: дериваційний аспект	2			2	
3.2.	Сучасні форми, методи, способи навчання у профільній освіті під час вивчення мови і літератури	28	8		20	
Інваріантна частина		26	8		18	
3.2.1	Сучасні способи мотивації у вивченні української мови і літератури в допрофільній школі	4	2		2	
3.2.3	Моделльні навчальні програми з української мови та літератури для закладів загальної середньої освіти. 8–9 класи	2			2	
3.2.4	Нові підручники з української мови та літератури як ключовий компонент навчально-методичного комплексу в допрофільній освіті	2			2	
3.2.5	Робота з академічно обдарованими учнями в умовах розвитку системи профільного навчання (дослідницька навчальна діяльність, участь в творчих конкурсах)	4	2		2	
3.2.6	Складні випадки вивчення морфології та синтаксису в класах з профільним навчанням української мови	4			4	
3.2.7	Тема російсько-української війни у творах сучасних українських письменників.	4	4			
3.2.8	Есе як ефективний метод формування ключових компетентностей у профільній школі	4			4	
3.2.9	Проблема ідентифікації простих ускладнених речень в українській мові в класах допрофільного навчання	2			2	
Варіативна частина		2			2	
3.2.10	Формування читацької грамотності як провідної компетентності учнів Нової української школи	2			2	
Модуль IV. Діагностико-аналітичний модуль		8	2		6	5
Інваріантна частина						
4.1.	Настановче заняття. Вхідне діагностування	2	2			
4.2.	Тематична дискусія з теми «Учитель профільної школи: виклики та вимоги». Захист проєктів	4			4	
4.3.	Вихідне діагностування	2			2	

Обсяг програми	4 кредити ЄКТС / 120 год (72 аудиторних год, 48 год – керована самостійна робота)
Форма підвищення кваліфікації	Інституційна (денна)
Загальні компетентності	ЗК.01 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність) ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня(соціальна компетентність) ЗК.04 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність)

Професійні компетентності	A1 Мовно-комунікативна компетентність (A1.1, A1.2, A1.3, A1.4.) A2 Предметна компетентність (A2.1, A2.2, A2.3, A2.4, A2.5, A2.6, A2.7) A3 Інформаційно-цифрова компетентність (A3.1, A3.2, A3.3) Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4) Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3) Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3) В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3) В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5) В3 Проєктувальна компетентність (В3.1) Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2) Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2) Г3 Оцінювальна-аналітична компетентність (Г3.1, Г3.2, Г3.3)
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	https://www.kristti.com.ua/
	Здатність до створення безпечних, психологічно комфортних та толерантних умов освітнього процесу. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами. Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів. Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів. Здатність формувати й розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей. Здатність розвивати в учнів критичне мислення. Здатність формувати ціннісні ставлення учнів
Термін виконання програми	2024-2025 роки
Місце виконання програми	КНЗ КОР «КОПОПК» 09107, м. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 37
Вартість / безоплатність надання освітньої послуги	Освітні послуги для слухачів надаються безоплатно

Зміст програми

Модуль І. Філософія освіти XXI століття

Інваріантна частина

1.1. Вітчизняний та зарубіжний досвід підготовки національної інтелектуальної еліти

Розкрито вітчизняний та зарубіжний досвід навчання та виховання національної еліти, формування обдарованої молоді в закладах освіти.

З'ясовано, що в сучасному суспільстві XXI століття беззаперечними цінностями визнано саморозвиток, самоосвіту, самопроєктування, самореалізацію та самоактуалізація особистості, які стали підґрунтям нової парадигми в педагогіці особистісно-орієнтованої освіти. У нових соціально-педагогічних умовах наявною є потреба у вчителях з яскраво вираженою творчою індивідуальністю, які орієнтовані на розвиток особистості кожного учня.

1.2. Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи

Розкрито педагогічні погляди українського народу на виховання і навчання дітей на землях сучасної України. Розглянуто вироблених і застосованих українцями у навчанні та вихованні підростаючих поколінь. Розкрито шляхи формування у педагогів комунікативної поведінки народу на виховання особистості. Дано визначення поняття народної педагогіки. Охарактеризовано творчість О.Духновича, К.Ушинського, М. Стельмаховича, В.Сухомлинського щодо народної педагогіки. Наведено приклади творів українських письменників, де піднято тему виховання дитини в родині. Охарактеризовано систему виховних дій на кожному з етапів її розвитку. Української народна педагогіка забезпечувала формування національної свідомості й патріотизму молоді, а безпосередня участь у боротьбі проти чужоземних нападників гартувала характер та волю й одночасно була суворим іспитом на громадянську зрілість.

1.3. Національна ідентичність в історичному вимірі

На занятті проаналізовано проблему національної ідентичності, яка є основою існування нації та людини. Історичними і культурними детермінантами національної ідентичності постає пам'ять про минуле та традиції народу, його звичаї, а також перекази, зафіксовані в усній і письмовій формі. Розкрито, що вагомим чинником формування національної ідентичності особистості є належна освіта і виховання.

Сучасна українська молодь для відродження та процвітання своєї Вітчизни вважає необхідною побудову держави, заснованої на принципах рівних можливостей, соціальної справедливості, верховенства права та національної ідеї. Генетична матриця української ідентичності несе в собі коди боротьби, свободи, любові до землі, мови, культури свого народу.

Розглянуто особливості ідентичності в історичному вимірі.

Варіативна частина

1.4. Моральне виховання учнівської молоді в закладах загальної середньої освіти

Формування моральності – велике і складне завдання, що має знаходитися в центрі уваги, вихователів, учителів, батьків. У процесі виховання молодого покоління особливе значення має моральний аспект. Його важливість у сучасному суспільстві стоїть гостріше й актуальніше, ніж будь-коли раніше.

На занятті розкрито аспекти морального виховання учнівської молоді. Визначено сутність поняття "моральний розвиток особистості", розглянуто морально-духовні ціннісні орієнтації, охарактеризовано особливості реалізації основних завдань із формування моральної особистості учня в позаурочній роботі в закладі освіти. Особливу увагу приділено питанню формування в учнівської молоді моральної відповідальності як важливої якості становлення особистості.

Модуль II. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах реформування освіти

2.1. Педагогічна етика й етикет: створення комфортного освітнього простору

Ознайомити слухачів з педагогічним етикетом – вчителя. Охарактеризувати мовленнєвий етикет вчителя, його вміння чітко та доступно структурувати власні думки та висловлювання. Учитель повинен досконало знати свій предмет та володіти певною термінологією, важливо ще й мати хист донести доступними поняттями тему дітям, щоб викликати захоплення та повагу учнів.

На занятті з'ясовано значущість узгодження поведінки педагога з правилами етики та освітніми завданнями; розкрито принципи педагогічної етики, що регулюють освітню діяльність фахівця. Основним вихідним положенням педагогічної моралі є принцип «твори добро», який передбачає спрямування праці педагога: на розвиток особистості вихованця; на виконання ним професійної місії з любов'ю та повагою до життя та гідності кожного учасника освітнього процесу; на дотримання принципів загальнолюдської та педагогічної моралі (гуманізму, оптимізму, індивідуальної відповідальності, справедливості, законності, доцільності, незалежності, естетичної привабливості та ін.), відданість обов'язкам та ін.

Підкреслено, що моральна компетентність є показником і одночасно результатом професійної та особистісної готовності педагога до роботи. Компонентами етичної компетентності є такі здатності фахівця: усвідомлення гуманістичних цінностей та принципів педагогічної етики; розуміння морального змісту педагогічної професії; уміння розуміти почуття та потреби інших; реалізація етично адекватного спілкування з учасниками освітнього процесу. Педагогічний етикет є регулятором стосунків із дітьми, батьками, колегами.

2.2. Підготовка в базовій середній освіті до навчання в профільній школі: завдання та реалізація

Диференціація змісту навчання в старших класах здійснюється на основі різних співвідношеннях курсів трьох видів: *базових, профільних, елективних*. Кожен із курсів вносить свій внесок у вирішення профільного навчання.

Базові загальноосвітні предмети відображають обов'язкову для всіх учнів інваріантну складову частину освіти і направлені на завершення загальноосвітньої підготовки учнів. На занятті подано характеристику поняття профільного навчання на концептуальному рівні. Зосереджено увагу на інноваційному характері сучасної профільної освіти, яку характеризують такі ідеї: наскрізна профільна освіта; соціально обумовлені принципи відбору змісту освіти; елективний шлях профілізації; зміна пріоритетних форм організації освітнього процесу; формування життєвих компетентностей; наявність інноваційних рішень щодо визначення змісту профільної освіти та навчальних результатів. Охарактеризовано концептуальні підходи, на яких ґрунтується зміст навчання у профільних класах середніх загальноосвітніх шкіл: системний, особистісно-орієнтований, комплексний, інтегративний, психосоціальний, аксіологічний, культурологічний, акмеологічний, компетентнісний, діяльнісний, синергетичний, рефлексійний, середовищний.

2.3. Нові можливості професійного розвитку педагогічних працівників у контексті реформування галузі освіти

Ознайомлено слухачів з вимогами, що визначають особистість сучасного конкурентоспроможного вчителя, Визначено стратегічні, концептуальні пріоритети, у розробці оптимальної моделі сучасного вчителя у відповідності до освітніх реформ.

Обґрунтовано теоретичне та практичне значення у сприянні позитивного ставлення до освітніх реформ, усвідомленню ролі вчителя та значущості його діяльності у реалізації місії освіти.

Визначено роль сучасного вчителя – це професіонал, який знаходиться у постійному творчому пошуку, а також у пошуку відповіді на актуальне проблемне питання «чому навчають здобувачів освіти?». Сучасному вчителю необхідні гнучкість і нестандартність мислення, вміння адаптуватися до швидких змін умов життя. А це можливо лише за умови високого рівня професійної компетентності, наявності розвинених професійних здібностей.

2.4. Ефект цілительної музикотерапії у психологічній підтримці ментального здоров'я: практичний інструментарій

На занятті проаналізовано загальні підходи до проблеми особливостей застосування технік музичної арттерапії щодо збереження психічного здоров'я особистості шляхом формування емоційної стабільності особистості.

Подано слухачам практичний інструментарій музичної терапії та застосування у психолого-педагогічних технологіях та медицині, що доведено проте те, що спеціальні музичні програми мають лікувальні властивості.

2.5. Спецкурс «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу»

Психолого-педагогічні, арттерапевтичні можливості впливу музичного мистецтва й музикотерапії у забезпеченні психологічної підтримки, збереження ментального здоров'я та створення умов для емоційної стабільності і рівноваги учасників освітнього процесу. Психологія впливу мистецтва й мистецької діяльності. Мистецтво як ресурс саморегуляції, релаксації і розвантаження психічних процесів.

2.6. Життєстійкість особистості в кризових ситуаціях. Підтримка ментального здоров'я в часи війни.

Розкрито сутність поняття “здоров’язбережувальна. Розглянуто соціальні мережі як інструмент для спілкування з учнями, батьками та колегами. Рекомендовано педагогам використання соціальних платформ для обміну навчальними матеріалами та організації освітніх проєктів. Розкрито правила етичного та безпечного використання соцмереж у професійній діяльності вчителя. Надано поради щодо створення освітнього контенту для соціальних мереж, який мотивує та надихає учнів. Охарактеризовано практики майфундфулнес як інструмент збереження здоров'я для психологічної підтримки освітян.

2.7. Спецкурс «Інклюзивна освіта: теорія і практика»

На занятті дано спрямування на розуміння важливості співробітництва різнопланових фахівців для забезпечення ефективного інклюзивного навчання та розробку практичних навичок для досягнення угод. Вступ до міждисциплінарного співробітництва. Визначення міждисциплінарного підходу та його значення в інклюзивній освіті. Розкрито роль команди фахівців у забезпеченні потреб дитини з особливими освітніми потребами. Склад команди супроводу та роль кожного фахівця. Вчитель: адаптація та реалізація навчальної програми, підтримка інклюзивного середовища. Асистент вчителя: допомога у повних потребах навчання, підтримка адаптації. Психолог: психологічний супровід учня, робота над розвитком почуття-вольових. Логопед: корекція мовленнєвих проблем, розвиток комунікативних. Спеціаліст із соціальної роботи, реабілітолог та інші фахівці: підтримка фізичного та соціального розвитку учнів. Ключові аспекти співпраці фахівців Встановлення спільних цілей та планування індивідуальної освіти Комунікація та взаємодія між фахівцями для моніторингу прогресу навчання. Регулярні зустрічі для обміну інформацією, корекції навчальних планів і стратегій. Методи ефективного координації дій Використання спільних інструментів для ведення документації та обміну інформацією. Переваги та виклики міждисциплінарного співробітництва Переваги: всебічна підтримка учня з особливими освітніми потребами Виклики: забезпечення постійної координації, можливості труднощів у зв'язку між ф Обговорення та підсумок заняття Практичні поради для забезпечення успішної співпрактики Аналіз кейсів успішної командної роботи в інклюзивному навчанні.

Модуль III. Організація освітнього процесу з навчальних предметів у профільній середній освіті

Інваріантна частина

3.1.1. Допрофільна освіта в НУШ: практичні кейси

Згідно з Концепцією, допрофільна підготовка здійснюється у 8-9-х класах із метою професійної орієнтації учнів, сприяння у виборі ними напряму профільного навчання у старшій школі. Форми її реалізації - введення курсів за вибором, поглиблене вивчення окремих предметів на диференційованій основі.

Основна функція курсів за вибором - профорієнтаційна. Вимоги до організації вивчення курсів: їх достатня кількість для визначення напряму профільного навчання; поступове введення за рахунок годин варіативного освітнього компонента; поділ класу на групи, однорідні за підготовленістю та інтересами учнів. Поглиблене вивчення предмета, крім розширення й поглиблення змісту, має сприяти формуванню стійкого інтересу до предмета, розвитку відповідних здібностей та орієнтації на професійну діяльність, де й

використовуються одержані знання. Поглиблене вивчення здійснюється або за спеціальними програмами та підручниками, або за модульним принципом: програма загальноосвітньої школи доповнюється набором модулів, які поглиблюють відповіді теми.

Тема використання кейс-технологій є актуальною. Учителю розв'язує на занятті з учнями-уміння мислити, комунікабельність, творчість, активність, захоплення, інтерес до навчального процесу. За допомогою кейс-занять пробуджується інтерес до вивчення рідної мови, творчі здібності здобувачів освіти, емоційне піднесення на заняттях з мови та літератури. Кейс-метод дає можливість глибше зрозуміти тему, розвинути уявлення, перевірки теорії, дослідження ідей, поглибити знання.

3.1.2. Профільна освіта як засіб диференціації та індивідуалізації навчання

Окреслено ключові орієнтири щодо реформування системи загальної середньої освіти, як представлені у нормативно-правових документах, зокрема: Концепції профільного навчання у старшій школі (2013 р.); Концепція Нової української школи (2016 р.); Законі України Про освіту (2017 р.); Проекті концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років (2018 р.), Проекті концептуальних засад реформування професійної освіти України «Сучасна професійна освіта» (2018 р.) та ін. Наведено визначення профільного навчання, яке слід розглядати як засіб диференціації та індивідуалізації навчання, що дозволяє за рахунок змін у цілях, змісті та структурі організації освітнього процесу, урахування освітніх потреб, нахилів та здібностей учнів створити умови навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення.

Подано розлогу характеристику поняття профільного навчання на концептуальному рівні. Зосереджено увагу на інноваційному характері сучасної профільної освіти, яку характеризують такі ідеї: наскрізна профільна освіта; соціально обумовлені принципи відбору змісту освіти; елективний шлях профілізації; зміна пріоритетних форм організації освітнього процесу; формування життєвих компетентностей; наявність інноваційних рішень щодо визначення змісту профільної освіти та навчальних результатів. Охарактеризовано концептуальні підходи, на яких ґрунтується зміст навчання у профільних класах закладів освіти середніх загальноосвітніх шкіл: системний, особистісно-орієнтований, комплексний, інтегративний, психосоціальний, аксіологічний, культурологічний, акмеологічний, компетентнісний, діяльнісний, синергетичний, рефлексійний, середовищний.

3.1.3. Від теорії до практики: проєктна діяльність у НУШ мовно-літературній освітній галузі

Формування в слухачів умінь та навичок орієнтуватися в концептуальних положеннях інноваційних педагогічних технологій, компетентісно – діяльнісного підходу Нової української школи (НУШ), розвиток готовності до впровадження сучасних технологій у практику.

Ознайомити слухачів із сучасними педагогічними технологіями, співвідносити теоретичні знання з практичними потребами, втілювати нові методичні ідеї в практику вивчення рідної словесності.

Впровадження інноваційних методів, нових освітніх проєктів, щоб поліпшилося якість навчання в наших школах, а знання нашої молоді стали конкурентоспроможними. Метод проєктів змінить традиційний підхід до навчання учнів.

Здійснити моделювання уроку української мови та літератури з використанням педагогічних технологій. Розвивати в слухачів пізнавальні інтереси, прагнення до удосконалення своєї професійної підготовки, умінь працювати з навчально-методичною літературою, формувати в учителів української мови і літератури дослідницькі навички, розвивати вміння проводити самостійні наукові пошуки й експериментальні дослідження.

3.1.4. Профільна середня освіта професійного спрямування: стратегічні орієнтири та успішні практика

Профільна середня освіта є продовження реформи Нової української школи. Проаналізовано можливості Нової профільної середньої освіти професійного спрямування здобувачів освіти. Констатовано, що відповідно до Закону «Про освіту» (2017) здобуття профільної середньої освіти гарантується за академічним або професійним спрямуванням.

Профільна освіта сприяє розвитку професійних компетентностей, практичних навичок під час реалізації реальних проєктів, підвищення якості освітнього процесу, осучаснення освітніх програм відповідно до вимог ринку праці, упровадження інноваційних методів навчання та цифрових технологій; оптимізація навчального процесу з гнучкістю програм, які можна адаптувати до запитів суспільства.

Узагальнено рекомендації, які необхідно враховувати для профільної середньої освіти за професійним спрямуванням і які мають значення для підготовки молоді до реального професійного життя, з орієнтацією на потреби роботодавців, підвищити конкурентоспроможність випускників.

3.1.5. Використання кейс-методу в шкільній практиці

В основу кейс-методу покладені концепції розвитку розумових здібностей. Суть методу полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти яких називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень здобувачами освіти з певного розділу навчання дисципліни.

Цінність кейс-методу полягає в тому, що він одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що безумовно є діяльним і ефективним в реалізації сучасних завдань системи освіти.

Навчити слухачів застосовувати кейс-метод для розв'язання властивих йому завдань. До основних його проблем належить: технологізація і оптимізація; методологічне насичення; застосування в навчанні різних типів і форм; компетентісний підхід.

Охарактеризувати кейс-метод, застосування його типу конкретної ситуації, а саме виділяють: кейс-потреби, кейс-вибір, кризовий кейс, конфліктний кейс, кейс-боротьба, інноваційний кейс. Формувати особистісні якості здобувачів освіти за допомогою кейс-методу: розвиток працьовитості; розвиток креативності; формуванні здатності до конкурентоспроможності; формуванні готовності взяти на себе відповідальності за результати власного аналізу ситуації і за роботу всієї групи; формуванні впевненості в собі; формуванні потреби в досягненні; розвиток вольових якостей, цілеспрямованості; формуванні навичок роботи в групі; формуванні навичок комунікативної культури; формуванні соціально активної і життєво компетентної особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконаленню і самореалізації.

3.1.6. Оцінювання результатів навчання в Новій українській школі.

Ознайомити слухачів з Наказом МОН від 02.08.2024 №1093 затверджено рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів. Результати навчання – це знання, уміння, навички, ставлення, цінності, набуті в процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти й оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми на кожному рівні загальної середньої освіти.

Опрацювати визначені критерії, які дозволяють встановити відповідність між вимогами до обов'язкових результатів навчання, визначеними Держстандартом, і фактичними результатами навчання учнів. У додатку 1 до Рекомендацій наведено загальні критерії оцінювання, які визначають загальні підходи до встановлення результатів навчання учнів.

3.1.7. Допрофільна підготовка здобувачів освіти – важлива передумова профільного навчання

На занятті розглядаються важливість допрофільної підготовки при виборі профілю навчання, а також форми і методи профільного навчання; розкриваються мета і функції спецкурсів у профільному навчанні.

Цілі допрофільної підготовки імплементуються в систему цілей освітньої діяльності закладу загальної середньої освіти, цілей освітнього процесу в ньому.

Розкрити слухачам, що якісна допрофільна підготовка впливає на організаційно-методичне забезпечення освітнього процесу: постає необхідність застосування інноваційних методів і засобів, форм організації навчання, інноваційних уроків, необхідність удосконалення системи дидактичного контролю, застосування його інноваційних методів, які більшою мірою відповідають особливостям оцінювання результатів допрофільної підготовки учнів.

Варіативна частина

3.1.8. Неолексеми російсько-української війни: дериваційний аспект

На занятті дано комплексний аналіз новотворів, твірною базою яких є оніми. Проаналізовано теоретичні та практичні засади аналізу відонімних неологізмів. Особливу увагу приділено їх класифікації. Виділено тенденції появи відонімних новотворів. Проаналізовано семантику зафіксованих відонімних новотворів. Ґрунтовно проаналізовано особливості їхнього функціонування з метою з'ясувати специфіку тлумачення семантики лексичних одиниць. Проаналізовано причини творення їх. Схарактеризовано дериваційний потенціал онімів, які стали твірною базою для конструювання відонімних новотворів. Простежено поділ на мінімальні семантичні об'єднання – синонімі ряди. Описано прецедентні ситуації, які стали причиною появи найпоширеніших слів. Особливу увагу зосереджено на поповненні англійського словника сленгу українськими відонімними неологізмами. Установлено функціонування деяких лексем як неосемантизмів. З'ясовано, що значна частина зібраних відонімних неологізмів є носіями конотації зневаги, яка висловлюється до популярних концептів інформаційного простору

3.2. Сучасні форми, методи, способи навчання у профільній освіті під час вивчення мови і літератури

Інваріантна частина

3.2.1. Сучасні способи мотивації у вивченні української мови і літератури в допрофільній школі

На занятті розглянуто сучасні стратегії та інструменти мотивації учнів до вивчення української мови в рамках Нової Української Школи. Висвітлено важливість знання рідної мови для культурної ідентичності та професійного розвитку, ролі внутрішньої та зовнішньої мотивації, а також використання інтерактивних методів навчання, мобільних додатків, онлайн-курсів, відеоуроків і контекстуалізації матеріалу для підвищення зацікавленості та залученості учнів.

Розкрито значення педагогічного підходу, формування позитивного навчального середовища, створення мотиваційних програм, залучення батьків і громади для підвищення ефективності навчання та мотивації учнів.

3.2.2. Модельні навчальні програми з української мови та літератури для закладів загальної середньої освіти. 8-9 класи

Охарактеризовано модельні програми. Визначено мету навчання української мови в школі є формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості. Визначено завдання навчального предмета: навчити вільно, комунікативно доцільно користуватися засобами української мови; виховати свідоме прагнення до вивчення української мови; сформувати духовний світ учнів, цілісні світоглядні уявлення, загальнолюдські ціннісні орієнтири; розвинути мислення, пам'ять, творчі здібності, естетичні почуття, самоповагу та впевненість у собі. Знання мають стати інструментом у розв'язанні життєвих проблем, засобом особистісного розвитку, соціалізації учнів, успішного професійного становлення та облаштування свого життя.

Модельні навчальні програми розроблено на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898, вона відповідає меті й ідейним засадам цього документа та реалізує результати, окреслені в ньому. У модельних програмах ураховано положення Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235. Модельна навчальна програма: ґрунтується на засадах

цінностей українського народу, особистісно зорієнтованого, компетентнісного, аксіологічного, діяльнісного, інтегративного підходів; передбачає реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання в мовно-літературній освітній галузі; урахує наступність між циклами навчання; орієнтується на компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі.

3.2.4. Нові підручники з української мови та літератури як ключовий компонент навчально-методичного комплексу в допрофільній освіті

На занятті охарактеризовано завдання підручника, як компонента освіти, забезпечити засвоєння змісту освіти, допомогти в оволодінні життєвими компетентностями. Це означає, що в методології сучасної освіти традиційна модель навчання доповнюється принципами компетентнісного та діяльнісного підходів.

Розкрито можливості підручника, як класичного навчального продукту, його дидактичних функцій відповідати сучасним освітнім потребам та розглянуто критерії побудови змісту підручників.

3.2.5. Робота з академічно обдарованими учнями в умовах розвитку системи профільного навчання (дослідницька навчальна діяльність, участь в творчих конкурсах)

Сучасні тенденції розвитку національної системи освіти потребують виховання особистості, здатної не тільки до репродуктивної діяльності, але й до прийняття нестандартних рішень, зорієнтованої на постійне самовдосконалення та саморозвиток, тобто творчої, активної, не ординарно мислячої особистості. Проблема раннього виявлення і розвитку обдарованих учнів – найважливіша у сфері освіти.

Формування цілісної загальнодержавної системи виявлення і підтримки обдарованої молоді, розвитку її здібностей та сприяння успішній самореалізації у житті визначаються пріоритетними завданнями соціальної програми нашої держави, стратегічні цілі якої визначені Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Державною національною програмою «Освіта (Україна ХХІ століття)», Державною програмою «Вчитель», Національною програмою «Діти України», Програмою розвитку обдарованих дітей і молоді, «Національною доктриною розвитку освіти України в ХХІ столітті», Концептуальними засадами розвитку педагогічної освіти України.

На занятті теоретично обґрунтовано та впроваджено у практику моделі розвитку академічної та інтелектуальної обдарованості школярів в умовах профільної освіти.

Проаналізовано стан проблеми в психолого-педагогічній літературі та практиці діяльності навчальних закладів, розглянуто критерії та алгоритми діагностики академічної та інтелектуальної обдарованості школярів. Із слухачами курсів розробити алгоритм психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості у загальноосвітньому навчальному закладі.

3.2.6. Складні випадки вивчення морфології та синтаксису в класах з профільним навчанням української мови

На заняттях курсистам представлено теоретико-практичні аспекти методики компетентісно орієнтованого навчання здобувачів освіти з профільним навчанням української мови.

3.2.7. Тема російсько-української війни у творах сучасних українських письменників.

Повномасштабне вторгнення рашистів 24 лютого 2022 року змінило нашу реальність. І саме ця нова реальність породила нову творчість – творчість, яка стала не лише способом відрефлексувати події, що відбуваються, а й показати світові важливість боротьби українців за свій дім, свою землю, свою незалежність.

Літературний контекст також змінився, відображаючи сучасні реалії. Розглянуті твори про війну: «Війна 2022: щоденники, есеї, поезія». В антології, яку впорядкував Володимир Рафєєнко, зібрано фрагменти щоденників, есеї та вірші понад 40 сучасних українських письменників, зокрема В. Амеліної, С. Андрухович, Ю. Андруховича, К. Бабкіної, Ю. Винничука, П. Вишебаби, С. Жадана, О. Ірванця, Л. Костенко, В. Махна, І. Цілик. Збірка новел

Ірини Феофанової «Чужа – своя – рідна» про звичайних українських жінок, життя яких перевернулося догори дригом із початком повномасштабного вторгнення росії на територію України. Ірпінь, Буча, Ізюм, Херсон, Маріуполь – це міста, звідки героїні – самі, з малими дітьми або й цілими родинами – утікають у пошуках притулку й спокою. Про їхні переживання – часто затаєні – авторка розповідає щиро і співчутливо, часом з нотками легкого гумору й суму. «24.02. Щоденник війни» Андрія Мероника – історії у форматі щоденника кількох молодих людей, які опинилися в реаліях жорстокого нападу росії. Тепер все більше українських захисників вкладають свої переживання у щемливі тексти, а письменники рефлексують на суспільні події звичним для себе способом – крізь слова на сторінках нових книг.

3.2.8. Есе як ефективний метод формування ключових компетентностей у профільній школі

Есе є ефективним методом формування мовно-мовленнєвої та ключових компетентностей на різних етапах заняття з української мови. Есе має особливість інтегрувати різні навчальні предмети, слугує кульмінаційною вершиною під час опрацювання будь-якої теми уроку. Оскільки предмет мовлення подається асоціативно-емоційно, вважаємо ефективним застосування методу вільних асоціацій як передумову, що активізує асоціативне та креативне мислення учнів.

Таким чином формуємо власну думку на основі порівнянь: лексичне значення з'ясовується за тлумачним словником та власного асоціативного значення слова, якого надають їм учні. Розглянуто роботу над есе на занятті з української мови, комплексно формуємо предметну й ключові компетентності, а саме: вміння вчитися протягом життя, вміння спілкуватися державною мовою, підприємливість та загальнокультурна компетентність та ін.

Наголошено на можливості реалізації таких трьох основних підходів до навчання української мови, як компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, які реалізуються під час застосування цього методу роботи.

3.2.9. Проблема ідентифікації простих ускладнених речень в українській мові в класах допрофільного навчання

Розроблено теоретико-методологічних засади навчання синтаксису й пунктуації української мови учнів 8-9 класів відповідно до інноваційних суспільних та освітніх викликів. Описано етапи навчання синтаксису й пунктуації української мови в загальноосвітній середній школі.

Схарактеризовано інноваційні підходи до формування синтаксичної й пунктуаційної компетентностей учнів 8-9 класів. Конкретизовано лінгводидактичні принципи, форми і прийоми навчання українського синтаксису й пунктуації на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого і діяльнісного підходів.

Уточнено зміст понять «синтаксична компетентність», «пунктуаційна компетентність».

Варіативна частина

3.2.10. Формування читацької грамотності як провідної компетентності учнів Нової української школи

На заняттях подано трактування читацької грамотності у форматі європейського освітнього простору, охарактеризовано стратегії читання у системі шкільної літературної освіти, визначено психологопедагогічні основи формування читацької грамотності учнів-підлітків у процесі вивчення літератури, означено сутнісні характеристики системи вмінь кваліфікованого читача в контексті вимог PISA, розкрито специфіку формування читацької грамотності учнів 5–9 класів на уроках української літератури

Питання для самостійної роботи

1. Які педагогічні погляди на виховання з народної педагогіки бажано використовувати в Новій українській школі?
2. Охарактеризуйте мовленнєву компетентність сучасного педагога.
3. Охарактеризуйте генетичну матрицю національної ідентичності.
4. У чому розкривається національна ментальність у творах сучасних українських письменників?
5. Розкрийте академічну доброчесність.
6. Які ви знаєте інноваційні підходи до формування синтаксичної й пунктуаційної компетентностей учнів 8-9 класів?
7. Яку роль відіграє есе для формування мовно-мовленнєвої та ключових компетентностей на різних етапах заняття з української мови.
8. Які види і форми робіт ви застосовуєте з учнями для розвитку творчих здібностей?
9. Охарактеризуйте застосування неолексем під час російсько-української війни.
10. У чому цінність кейс-методу у шкільній практиці?
11. Які життєві цінності та гнучкі навички розвиваємо у здобувачів освіти на уроках української мови і літератури?
12. Розкрийте роль профільної середньої освіти.
13. Розкрийте трактування читацької грамотності у форматі європейського освітнього простору.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д.(2006) Виховання особистості: Сходження до духовності: наук. видання / І.Д. Бех. К. : Либідь, 2006. 272 с.
2. Бондаренко, Н. В. (2020). Традиційні методи навчання української мови: сучасний контекст. Київ: Педагогічна думка, 23–24.
3. Голуб Н(2013).Категорійний апарат сучасної української лінгводидактики (виступ на засіданні круглого столу з проблеми методів навчання української мови) / Н.Б. Голуб // Українська мова і література в школі. 2013. № 3. С. 2-6.
4. Голуб Н. Б. (2014). Метод проектів на уроці української мови в школі. Українська мова і література в школі, 8, 15-19.
5. Горошкіна, О.М. (2013). Особливості використання інтерактивних методів на уроках української мови. Українська мова і література в школі, 3, 7–10. Горошкіна, О.М., Бондаренко, Н. В., Новосьолова, В.І., Попова, Л.О. (2021).
6. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти / затверджений Постановою КМУ від 23.11.2011 № 1392 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/>.
7. Загнітко А.(2009). Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект / А.П. Загнітко. Донецьк, 2009. 137 с.
8. Новосьолова, В.І. (2021). Реалізація методу спостереження в шкільному підручнику української мови: Проблеми сучасного підручника: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтер-нет конференції (20-21 травня 2021 р.). Київ: Педагогічна думка, 182–184.Новосьолова, В.І. (2021).
9. Принципи, методи і форми навчання української мови: Теоретичний аспект. Харків: Основа. Попова, Л.О. (2017).
10. Особливості формування навчально-дослідницьких умінь учнів на уроках української мови в умовах нової української школи Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки, 8 (346), Ч. 1, 181–197. Плиско, К.М. (1995).
11. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої

освіти. Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>

12. Про освіту : Закон України [Електронний ресурс] : затверджений Верховною Радою України від 13 травня 1999 (в редакції від 28.09.2017, підстава [2145-19](#))-Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

13. Кабан Л.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі [Електронний ресурс] / Л. В. Кабан // Народна освіта. 2017. №1 (31). Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471.

14. Політична пропозиція до проекту Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [Електронний ресурс] / Сайт МОН України. – Режим доступу : [http://mon.gov.ua/about/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-\(2016-rik\).html](http://mon.gov.ua/about/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-(2016-rik).html).